

STUDIJNÍ NEÚSPĚŠNOST NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH – KOMPARACE VÝSLEDKŮ ČESKÉ A ISLANDSKÉ VZDĚLÁVACÍ POLITIKY

UPPER SECONDARY EDUCATION DROP-OUT RATE – THE CZECH AND ICELANDIC EDUCATION POLICY AND RESPECTIVE RESULTS COMPARISON

Sandra Brožová¹

Abstrakt

Tento článek reflektuje aktuální společenské fenomény vysoké studijní neúspěšnosti na Islandu a vnímané nedostupnosti středoškolského studia pro značnou část populačního ročníku žáků 9. tříd základních škol v ČR. Vychází ze strategických dokumentů EU pro rozvoj vzdělávacích politik a provádí komparaci systému středoškolského vzdělávání v ČR s Islandem, což je malá, ekonomicky rozvinutá společnost, renomovaná pro vysokou kvalitu života, měřenou mezinárodně srovnatelnými indikátory. Výsledkem srovnání je zjištění, že islandský systém středních škol nelze jednoznačně označit za lepší, protože vykazuje vysokou míru studijní neúspěšnosti, a tedy menší podíl populace se splněným vzdělávacím cílem, tj. dosaženým úplným středoškolským vzděláním. Kvalita vzdělávacího systému je komplexním fenoménem, lze zkoumat i z hlediska náročnosti studijních požadavků, kvalifikace učitelů nebo profesního uplatnění absolventů, tato komparativní studie se zaměřila pouze na jedno vybrané kritérium studijní neúspěšnosti.

Klíčová slova

financování vzdělávacích politik, středoškolské vzdělání, Island

Abstract

This article reflects the current social phenomena of high secondary school drop-out rate in Iceland and the perceived inaccessibility of upper secondary education for a significant part of the population year of 9th grade elementary school pupils in the Czech Republic. It is based on EU strategic documents for the development of educational

¹ Katedra demografie, Fakulta informatiky a statistiky, Vysoká škola ekonomická v Praze

policies and compares upper secondary education in the Czech Republic with Iceland, i.e. a small, economically well-developed society, renowned for a high quality of life, measured by internationally comparable indicators. The result of the comparison is that the Icelandic secondary school system cannot be unequivocally labelled as better than the Czech one, as it shows a high dropout rate and thus a smaller share of the population with a fulfilled educational goal, i.e. upper secondary education attainment. The quality of the education system is a complex phenomenon, it can also be examined from the point of view of the difficulty of study requirements, the teacher's qualification or the professional success of graduates, however, this comparative study focused only on one selected criterion of secondary school drop-out rate.

Keywords

education policy and budgeting, upper secondary education, Iceland

---

ÚVOD

V roce 2022 se u nás naplno projevil demografický vývoj (nárůst počtu narozených dětí před 15 lety ve srovnání s předchozími ročníky), a to společensky a mediálně reflektovaným nedostatkem míst na středních školách, zejm. na gymnáziích a středních školách se studijními obory s maturitní zkouškou. Strategie vytvořené a prosazované na půdě Evropské unie v oblasti vzdělávání se soustředí především na dosažení vysokého podílu vysokoškolsky vzdělaných osob na evropské populaci (cílová hodnota 45 % do roku 2030).

Jaké jsou však strategické přístupy ke středoškolskému vzdělávání a jak se v evropských státech daří je zajistit? Evropská unie si klade za cíl snížení míry neúspěšného ukončení studia a vyšší míru dosažení středoškolského vzdělání, a to konkrétně dosažení podílu studentů předčasně opouštějících střední školy a dále po základním vzdělání již nepokračujících v maximální hodnotě 9 % ve skupině 18–24 let do roku 2030 (Rada Evropské unie, 2021).

Pro účely tohoto příspěvku byl pro komparaci se situací českého školství zvolen příklad Islandu jako svébytné, malé a dobře finančně zaopatřené společnosti. Island sice není členskou zemí EU, avšak je členem Evropského hospodářského prostoru, a jak vyplývá z internetových stránek Evropské komise, je také členem Evropského prostoru vzdělávání (European Education Area), je plně integrován do Bolognského procesu organizace vysokoškolského studia a výměnných programů Erasmus+ apod. Islandské školství má vysokou mezinárodní reputaci pro dobrou schopnost přistupovat ke vzdělávacímu procesu holistickým způsobem, promítat do něj faktory výchovy k udržitelnosti, pozitivního vztahu

k životnímu prostředí, včetně propojených ekonomických a společenských aspektů (Jóhanesson et al., 2011). V dubnu 2021 byla podniknuta studijní cesta na Island, kde byly vedeny nestrukturalizované rozhovory o zkušenostech s vzdělávacím systémem. Vyplynulo z nich, že islandské školy rozvíjejí u žáků kreativitu, aktivitu a angažovanost, respekt k demokratickým hodnotám a rovnosti všech lidí. Tyto deklarované kvality učinily islandský vzdělávací systém zajímavým pro mezinárodní komparaci. Nadto je islandské školství ze státního rozpočtu financováno vyšším podílem na HDP než v ČR a dokonce vyšším než je průměr v OECD.

Tab. 1 Podíl výdajů na školství (bez vysokých škol) na HDP

Průměr členských států OECD	3,1 % HDP
Česká republika	2,7 % HDP
Island	4,4 % HDP

Zdroj dat: OECD, rok 2019.

Výzkum si stanovil hypotézu, že Island disponuje lepšími makroekonomickými charakteristikami a vedle robustnějšího rozpočtového zajištění profituje také ze stabilnějšího společenského prostředí pro rozvoj vzdělávacích politik (z důvodu absence historické zkušenosti s centrálně plánovanou ekonomikou a následnou transformací). Proto předpokládáme, že jeho vzdělávací systém bude kvalitnější než český a bude tedy poskytovat větší pravděpodobnost úspěšného dokončení středoškolského vzdělání.

Demografická charakteristika Islandu

Island je rozlohou 2. největší evropský ostrov a jeho hlavní město Reykjavík je na 64. rovnoběžce nejsevernějším hlavním městem nezávislého státu na světě. Islandská populace je početně ve svém souhrnu stále rostoucí, i když v poslední době zejména díky imigraci. Tempo růstu celkového počtu obyvatel neustále klesá. Plodnost se snižuje na současné hodnoty kolem 1,7 – 1,8 dítěte na jednu ženu. Islandská populace je však stále v celkovém pohledu „mladá.“ Průměrný věk obyvatel Islandu mírně roste v posledních letech na současnou hodnotu 38,4 roku (Statistic Iceland, 2021). V ČR je průměrný věk vyšší a již přesahuje hodnotu 40 let (ČSÚ, 2021). Z věkové pyramidy Islandu je na první pohled patrné, že rozdělení populace do věkových kategorií je rovnoměrnější než u nás, společnost totiž neprošla výraznými revolučními zlomy. Lidé nepocítují tolik překážek pro založení rodiny a veřejná politika nastavila fungující a motivující mechanismy podpory rodin s dětmi, ať už se jedná o finanční a institucionální zajištění nebo skutečně dosažitelný přístup ke vzdělávání.

Islandská společnost je ze svého založení rovnostářská a neklade překážky ženám v přístupu k pracovním kariérám. Proto je na Islandu rozdíl mezi průměrnými mzdami mužů a žen (tzv. *gender pay gap*) pouze 12,6 % (Equal Pay Day, 2021), což je méně než v ČR (18,9 %) a méně než průměr EU (14,1 %). Dalším projevem vysoké účasti žen na trhu práce je využití kapacit mateřských škol. I když nejsou školky na Islandu povinné,

míra účasti ve vzdělávacím systému mezi dětmi v předškolním věku je poměrně vysoká: téměř polovina, tj. 48 % pro děti do dvou let, dokonce 94,5 % u dětí od dvou do pěti let a 66,5 % pro předškolní věkovou kategorii jako celek (Statistics Iceland, 2008). Proto založení rodiny a výchova malých dětí není překážkou pro další rozvoj pracovní kariéry žen a dosahování výdělků na rovnocenné úrovni s muži. V ČR naopak kapacity předškolních zařízení nemohou uspokojit poptávku všech rodičů, kteří by si přáli tam dítě umístit.

Ekonomická charakteristika Islandu

Z evropských členů OECD má Island spolu s Lucemburskem a Švýcarskem jednu ze tří nejvyšších průměrných mezd v národním hospodářství (OECD, 2021) a také poměrně vysokou sazbu daně z příjmu fyzických osob (20 %). Podle indexu lidského rozvoje OSN je Island za rok 2020 na 4. místě na světě, zatímco ČR až na 27. místě (United Nations Development Programme, 2021). Index lidského rozvoje je komplexní ukazatel, který zohledňuje nejen ekonomickou vyspělost vyjádřenou HDP, ale i další složky kvality lidského života, zejm. předpokládanou dobu dožití a průměrnou délku vzdělávání v letech, která je obyvatelům k dispozici.

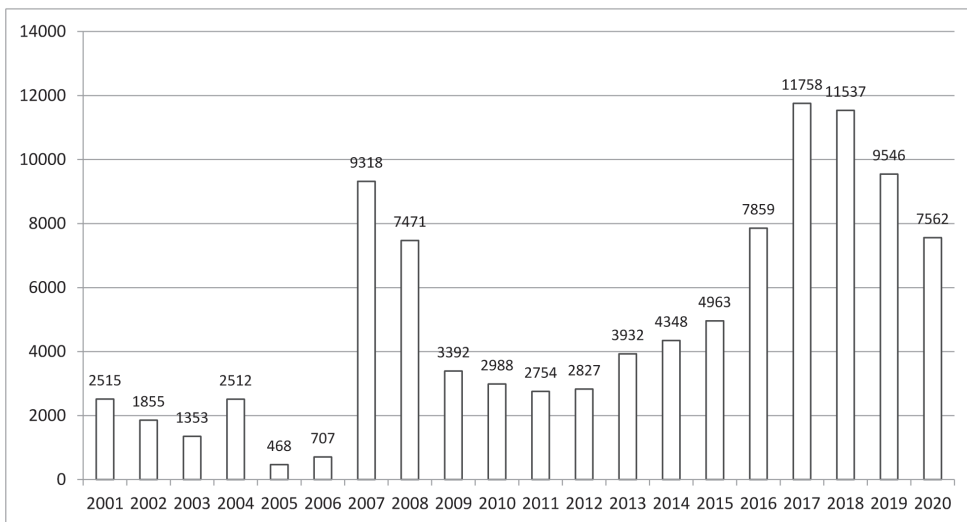
Tab. 2 Průměrná měsíční mzda na Islandu a v ČR v roce 2021

Island	711 000 ISK, směnný kurz podle ČNB ke dni 14.10.2022 100 ISK = 17,498 Kč
ČR	40 135 Kč

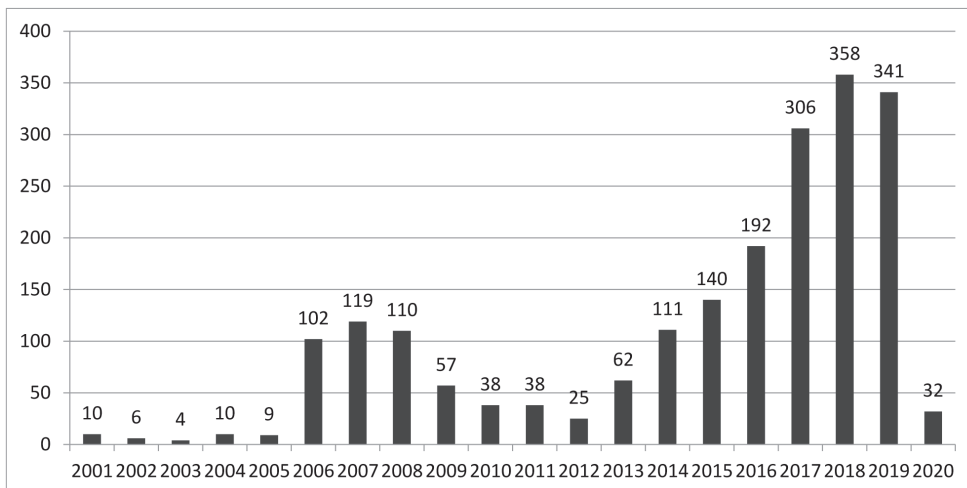
Zdroj: Statistics Iceland, ČSÚ.

Až do 1. pol. 20. století byl Island s ohledem na nepříznivé přírodní podmínky a omezené možnosti zemědělství nejchudší zemí Evropy. Až rozvoj a využití technologií geotermální energetiky umožnily industrializaci a ekonomický vzestup následovaný prudkým nárůstem životní úrovně obyvatel. Od té doby je Island zemí imigrace. Relativně vysoká úroveň mezd je *pull* faktorem, která láká na ostrov migrující pracovníky ze zahraničí vč. Čechů a dalších Evropanů, především Poláků. Příliv přistěhovalých Čechů v zásadě kopíruje celkový trend imigrace na ostrov. Dnešní islandská společnost je velmi otevřená integraci zahraničních pracovníků. Na Islandu dnes žije cca 40 000 občanů členských států EU, což představuje více než 10 % obyvatelstva.

Island není členskou zemí EU (přihláška o členství v EU byla formálně podána v roce 2009, přístupová jednání byla zahájena v roce 2010, v roce 2013 však byla pozastavena), je však členem Evropského hospodářského prostoru (EHP). Island je tak plně integrován do vnitřního trhu a profituje mj. z volného pohybu osob a mezinárodní koordinace sociálního zabezpečení na základě přímo použitelných unijních nařízení, tj. nařízení (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.

Graf 1 Imigrace na Island v 21. stol.

Zdroj: Statistics Iceland, 2021.

Graf 2 Imigrace na Island v 21. stol. z ČR

Zdroj: Statistics Iceland, 2021.

Současný stav poznání

Dosažené vzdělání jednotlivce (*educational attainment*) je dáno jeho genetickou výbavou. Studie provedená na širokém vzorku téměř 130 000 Islandanů narozených v letech 1910 až 1990 ukázala, že lidé s genetickou výbavou podmiňující vyšší studijní kompetence mají méně dětí, protože je mají ve vyšším věku, a tak se v dalších a dalších generacích tento ukazatel v souhrnu snižuje, neboť převládají děti z početnějších rodin, kde jsou studijní kompetence geneticky dány jako nižší (Kong et al., 2017).

Na Islandu je velmi homogenní populace, protože od osídlení ostrova v 9. stol. až do 20. stol. byla imigrace odjinud naprosto minimální, a tak další generace vznikaly téměř výlučně na genetickém půdorysu původního obyvatelstva. Ani dnes není počet smíšených manželství mezi Islandany a cizinci velký. Cizinci žijící na ostrově spíše navazují vztahy a zakládají rodiny mezi sebou než s Islandany. Dlouhodobá a rozsáhlá genetická studie ostrova ukázala, že u většiny rodilých Islandanů převládají geny skandinávské a keltské geny. Genetická „čistota“ Islandanů je výjimečná i v globálním srovnání. Umožňuje dnešním obyvatelům znát svůj rodokmen až do doby prvních osadníků (Gulcher et al., 2000).

Odvrácenou stránkou genetické homogenity a malého počtu obyvatel je větší počet genetických deformací a zvýšený výskyt jedinců s vrozeným mentálním či fyzickým zdravotním postižením, kteří mají specifické poruchy pozornosti, chování i učení. Významným tématem diskutovaným na Islandu je proto inkluzivní vzdělávání, které slouží potřebám těchto mentálně postižených žáků s limitovanými studijními předpoklady a je orientováno na posílení jejich kompetencí v oblasti integrace do většinové společnosti. Školní prostředí má pro plnění tohoto společenského cíle klíčový význam a přínos škol lze i navzdory výskytu některých závažných sociálně-patologických jevů vyhodnotit jako jednoznačně kladný (Bjarnason, 2005). Inkluzivní vzdělávání je finančně náročné. Celá 1/5 výdajů z rozpočtů obcí, zodpovědných za financování základního školství, směřuje na pokrytí potřeb studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2018).

Dobrym ukazatelem kvality výstupů vzdělávacího systému jsou mezinárodní srovnávací testy žáků, např. v rámci programu PISA (Programme for International Student Assessment, tj. programu pro mezinárodní hodnocení žáků). Tyto standardizované testy jsou dlouhodobě a pravidelně realizovány v členských státech OECD a prověřují kompetence v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. Výsledky islandských školáků v těchto srovnávacích testech jsou v mezinárodní komparaci spíše podprůměrné (Sigurðardóttir et al., str. 107), což je překvapivé s ohledem na dobré podmínky ohledně financování škol z veřejných rozpočtů a malý počet obyvatel, tj. větší možnost individuálního přístupu učitelů k žákům. Je také možné, že islandské školy kladou na žáky vysoké nároky, kterým ne všichni vyhoví. Tato skutečnost by však neměla mít vliv na výkon žáků v mezinárodně srovnávacích testech. Tyto testy ovšem potvrdily vysokou úroveň rovnosti ve výsledcích napříč jednotlivými školami na ostrově. To implikuje, že absolventi islandských základních škol by měli mít srovnatelné předpoklady pro úspěšné studium na střední škole.

Vysoká míra studijní neúspěšnosti středoškoláků, a to i ve srovnání s ostatními zeměmi skandinávského regionu, je již známým jevem. Jóhanesson a Bjarnadóttir (2016) provedli kvalitativní výzkum, zaměřený na úspěšnost nástrojů umožňujících návrat do školních lavic studentům, kteří již minimálně jednu školu opustili předčasně a bez dokončeného vzdělání. Zjistili, že inovativní pedagogické postupy, zahrnující motivační prostředí školy a přátelský vztah učitele a žáka, vytvářejí podnětné prostředí pro doplnění středoškolského vzdělání s perspektivou vysokoškolského studia. Považují to za lepší cestu, než politiku preference učebních oborů pro méně úspěšné a méně studijně nadané žáky, protože ti o takový směr většinou sami nemají zájem, a vzdělávací systém raději úplně opustí.

Otevření středoškolského vzdělání a možnosti získání další kvalifikace pro mladé nezaměstnané bylo také jedním z opatření aktivní politiky zaměstnanosti, uplatňované v době ekonomické krize po roce 2008. Je reálné očekávat, že právě nástup mladých nezaměstnaných studentů do školních lavic může být příčinou vyšší studijní neúspěšnosti, statistické údaje však neprokázaly v tomto období její nárůst.

Shodou okolností bylo toto opatření zavedeno v době, kdy se na Islandu implementovala školská reforma. Navýšení počtu studujících při stejném počtu učitelů kladlo v tomto krizovém období na středoškolské učitele zvýšené nároky. Noví studenti se navíc vraceli do školních lavic již se zkušeností z trhu práce a s frustrací ze ztráty zaměstnání, což vyžadovalo specifický přístup ze strany učitelů. Výsledky průzkumu uskutečněného mezi učiteli (Ragnarsdóttir a Jóhannesson, 2014) identifikovaly nežádoucí vlivy na kvalitu učitelské práce: delší pracovní dobu, více hodin v rozvrhu, nárůst zátěže a tlaku, nižší pracovní uspokojení (*job satisfaction*) a v neposlední řadě méně prostoru k rozvíjení nového kurikula ve školní praxi a pro individuální přístup ke studentům se sníženými schopnostmi a specifickými potřebami.

Dopady islandské školské reformy na následné studijní kompetence zkoumají v nové studii Ásgeirsdóttir, Gylfasson a Zoega (2022). Reforma mj. přinesla zkrácení středoškolského studia z původních čtyř let na tři roky, což nutně s sebou neslo redukci učební látky. Studie vycházela z teorie lidského kapitálu, podle níž každý dodatečný rok vzdělávání přispívá k akumulaci lidského kapitálu jedince, za cenu nákladů obětované příležitosti v podobě opožděného vstupu do výdělečného zaměstnání na trhu práce. Výzkum srovnávající studijní výkony v 1. ročníku vysoké školy u maturantů z dřívějších čtyřletých a novějších tříletých středních škol potvrdil empirickou platnost této teorie. Studenti, kteří studovali na střední škole po reformě o rok méně a byli také o rok mladší, měli v dalším stupni studia srovnatelně horší studijní výsledky a také u nich byla větší pravděpodobnost zanechání studia na vysoké škole.

Studijní neúspěšnost na Islandu byla zkoumána také v kontextu specifického vývoje malé islandské společnosti během 20. století. Vzdělávací systém se dynamicky vyvinul z malého počtu škol bez zákonem povinné školní docházky ještě na počátku 20. stol. v poměrně kvalitní strukturu, která je nyní plně srovnatelná s ostatními skandinávskými zeměmi. Je proto dobře možné hledat blandalinspiraci pro řešení dnešních islandských problémů právě v historickém vývoji (Blandal, Jónasson a Tannhäuser, 2011). Podle těchto autorů je kladnou stránkou islandského školství systematická dokumentace dat, které poskytují dobré zázemí pro longitudinální výzkum.

Zkoumaná problematika a použité metody

Tento článek je zaměřen na středoškolské vzdělání na Islandu, jeho kladné a záporné stránky a průběžnou komparaci s ČR. Použitou metodou je kvantitativní a kvalitativní analýza kapacit vzdělávacího systému a srovnání vybraných číselných ukazatelů. Jako kritérium kvality středoškolského vzdělání byla zvolena studijní neúspěšnost a podíl populace s úspěšně dokončeným středoškolským studiem. Zkoumáme středoškolské vzdělání v obou zemích na stupni ICSED 3, což odpovídá v mezinárodním srovnání tzv. *upper secondary education* (jako *lower secondary education* se označuje český 2. stupeň základních škol a jeho ekvivalenty).

Kvalitativní stránka islandského a českého středoškolského vzdělávacího systému

Islandské střední školy se řídí zvláštním zákonem č. 92/2008 Sb., o středních školách, který je v účinnosti po výše uvedené reformě systému od 1. srpna 2008. Tento zákon podrobně upravuje různé aspekty fungování středních škol, od státní akreditace studijních programů, přípravy a schvalování kurikulárních dokumentů až po práva a povinnosti studentů a učitelů ve vzdělávacím procesu. Každý stupeň vzdělávání na Islandu je upraven zvláštním zákonem, není žádný jednotící školský zákon jako v ČR (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

Na Islandu může střední školu studovat každý, kdo ukončil základní školu nebo kdo dosáhl věku 16 let. Např. v roce 2012, až 97 % absolventů základních škol pokračovalo na střední škole a celkem 85 % obyvatelstva ve věku 15–19 let bylo zapojeno do vzdělávacího systému. Střední vzdělávání je tedy v podstatě otevřeno každému, stát ho navíc garantuje všem mladým lidem do 18 let věku. Naproti tomu v ČR se vyžaduje pro maturitní obory doložení získání základního vzdělání, a dokonce jednotná státní přijímací zkouška, jen některé dvouleté učební obory lze studovat po splnění povinné školní docházky bez získání uceleného základního vzdělání.

Na Islandu existují, obdobně jako v ČR, všeobecně zaměřené a odborné střední školy. Některé školy (jako organizační jednotky) mají oba studijní obory pod jednou střechou. Na všeobecně zaměřené střední škole Menntaskólinn je hlavní náplní získání všeobecného přehledu a rozvoj studijních předpokladů budoucích vysokoškoláků, podobně jako na českém gymnáziu. Tříleté studium končí složením zkoušky a vysvědčením, zvaným Stúdentspróf, které je předpokladem pro přijetí na vysokou školu. Na odborných a technických středních školách se závěrečná zkouška nazývá Sveinspróf. Rozdílem mezi dvěma typy závěrečných zkoušek je, že (podobně jako v ČR maturitní vysvědčení) je pouze výsledek Stúdentspróf přijímán jako předpoklad pro univerzitní studium, zatímco s odbornou zkouškou Sveinspróf na univerzitách studovat nelze (podobně jako v ČR s výučním listem). Neexistují tedy na Islandu střední odborné školy s maturitním vysvědčením, umožňujícím univerzitní studium, jako v ČR.

Od roku 1980 do roku 2000 se zdvojnásobil podíl studentů ze zkouškou Stúdentspróf na veškerém obyvatelstvu ve věku 20 let, a to ze čtvrtinového na téměř poloviční (Ministry of Education, Science and Culture of Iceland, 2002, str. 43). Středoškolské

vzdělání, opravňující ke vstupu na vysokou školu, se tedy stalo dostupnějším pro větší část obyvatelstva Islandu.

Tab. 3 Srovnávací tabulka typů středních škol (šedě vyznačena možnost pokračovat ve studiu na vysoké škole)

středoškolské vzdělání	Česká republika	Island
všeobecné vzdělání	gymnázium / maturitní zkouška	Menntaskólinn / zkouška Stúdentspróf
odborné vzdělání	střední odborná škola / maturitní zkouška střední odborné učiliště / závěrečná zkouška / výuční list	Tækniskólinn / zkouška Sveinspróf

Zdroj: Vlastní zpracování.

Kvantitativní stránka islandského a českého středoškolského vzdělávacího systému

Na celém území Islandu funguje asi 30 středních škol. Pro srovnání, v ČR je počet středních škol mnohem větší, a to i při zohlednění počtu obyvatel. Celkový počet středních škol v roce 2018 byl 1290, z nich 31 % poskytovalo všeobecné vzdělání zakončené maturitní zkouškou, 44 % tvořily střední odborné školy s maturitou, zatímco nejmenší podíl 21 % mělo střední vzdělání s výučním listem (ČSÚ, 2021). Při přepočtu na počet obyvatel získáme přesné srovnání: zatímco na ostrově připadá na jednu střední školu průměrně přes 12 tisíc obyv., u nás je to jen 8 tis., tj. o cca třetinu méně. Je z toho zřejmé, že v ČR je širší nabídka středoškolského vzdělání. Následující tabulka zohledňuje rozdílný počet obyvatel a hustotu zalidnění obou zemí. Hustota zalidnění je na celém Islandu velmi malá.

Tab. 4 Počet SŠ na počet obyvatel

středoškolské vzdělání	Česká republika	Island
počet středních škol na počet obyvatel	$1290 / 10\,700\,000 = 0.00012$	$30 / 366\,425 = 0.00008$
počet obyvatel na jednu SŠ	$10\,700\,000 / 1290 = 8295$	$366\,425 / 30 = 12214$
hustota zalidnění	136 obyv./km ²	3,2 obyv./km ²

Zdroj: Vlastní zpracování.

Veřejná vzdělávací politika na Islandu se snaží podpořit možnosti středoškolského vzdělání i pro studenty z odlehlých oblastí. Samosprávné obce jim poskytují granty a půjčky na pokrytí dojíždění a ubytování v místě sídla školy. Jsou akreditovány i profesně orientované studijní obory, propojené s výdělečnou činností na konkrétním pracovišti, což umožňuje získat kvalifikaci i dětem ze sociálně slabých rodin.

Střední školy nabízejí také distanční výuku (nejen jako nouzové opatření v případě epidemie infekčních onemocnění, ale i jako standardní akreditovaný studijní program). Distanční výuka umožňuje studentům vzdělávat se průběžně v místě bydliště a pouze v předem domluvených termínech navštěvovat vzdálenou školu za účelem složení postupových zkoušek. Dobré vybavení domácností výpočetní technikou a levná geotermální energie to umožňuje.

Pro srovnání, v ČR takový způsob studia na střední škole běžný není. Není po něm poptávka, protože dojíždění do školy je u nás zpravidla dobře možné ve všech regionech. Domácí vzdělávání je schváleno zákonem pro základní školy, avšak spíše z důvodů svobody volby: umožnění rodičům uskutečnit alternativní vzdělávací a výchovné záměry pro jejich děti, nikoli praktické potřeby vyřešit problém s dostupností dojíždění. Je možné v odůvodněných případech (např. zdravotní důvody, narození dítěte, sportovní reprezentace) požádat ve škole o individuální studijní plán i při denním studiu.

Vzhledem k nízkému počtu středních škol na celém ostrově je možno je spravovat skutečně celostátně. Zatímco mateřské a základní školy jsou v kompetenci místních samospráv (včetně financování), za střední školy odpovídá přímo ministerstvo. Islandský ministr školství, vědy a kultury přímo jmenuje do funkce ředitele střední školy a jmenuje rovněž pětičlennou školskou radu, která vypracovává plány práce a také školní rozpočet. V ní mají zastoupení i samotní studenti a učitelé. Kromě toho fungují na školách studentské výbory a studentské spolky, se kterými vedení školy pravidelně konzultuje. Aktivita zapojení středoškoláků do školních samospráv je vzhledem k veřejně deklarované otevřenosti islandské společnosti a také vzhledem k přirozené asertivitě mladých lidí větší než v ČR. Pokud jde o deklarovanou nedostupnost míst na českých středních školách pro nastupující populační ročník, lze ji jednoduše konfrontovat s počtem volných míst v prvních ročnících českých středních škol. V září 2022 na střední školy nastoupili mladí lidé narození v roce 2007, kterým je 15 let. Právě v roce 2007 se u nás narodilo téměř o 10 tis. více dětí než v roce předcházejícím, čímž započal trend silnějších ročníků než v předchozí dekádě. Lze tedy očekávat, že problém s nedostatkem míst ve středních školách se „sám nevyřeší“ následující školní rok, ale objeví se znovu. Tato situace je zřejmým důsledkem toho, že se v resortu školství dostatečně neberou v potaz aktuální demografická data. Je ale skutečně co řešit?

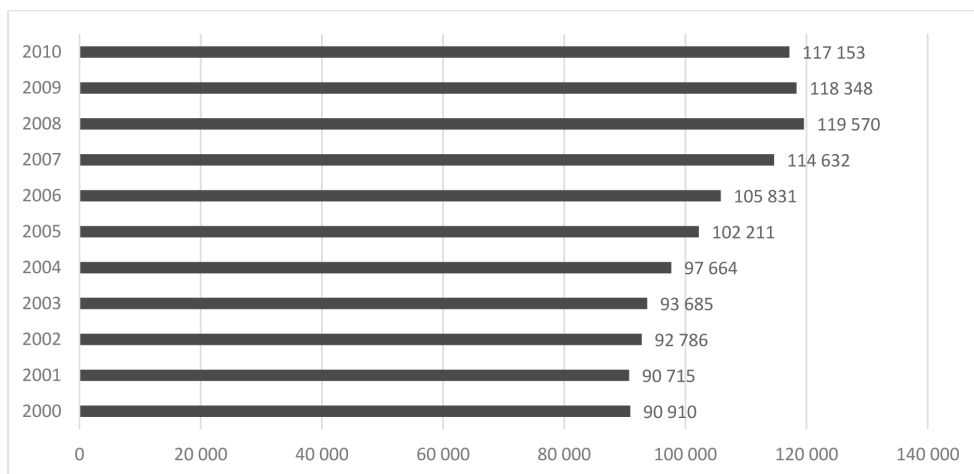
Tab. 5 Počet volných míst v 1. ročníku středních škol v ČR

gymnázia	26 122
maturitní obory	72 465
nematuritní obory	55 351
celkem	153 938

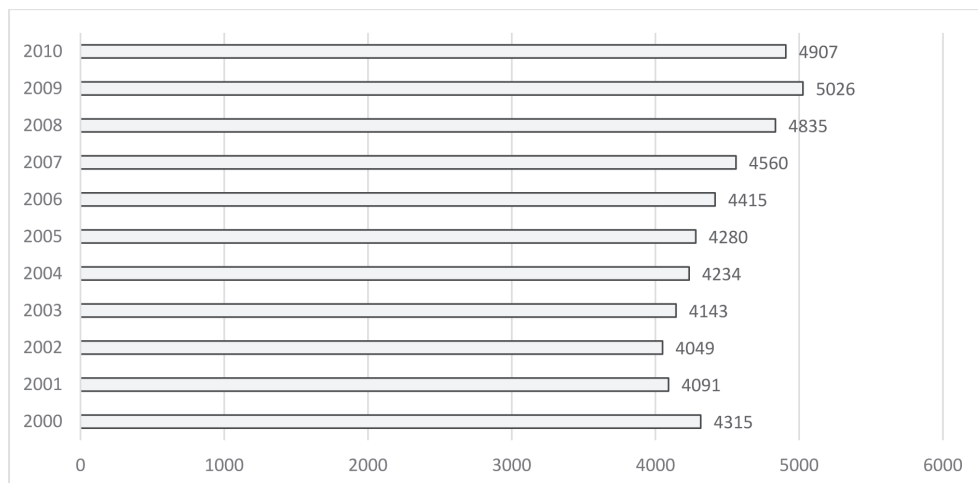
Zdroj dat: Národní pedagogický institut, 2022.

Z počtu míst určených pro studenty 1. ročníku středních škol od září 2022 (153 938) ve srovnání s počtem narozených dětí v odpovídajícím populačním ročníku (114 632) jednoznačně vyplývá, že počet volných míst vysoce přesahuje celkovou populační základnu uchazečů o studium. Tento závěr se nezmění, ani když uvažíme dodatečný zájem ze strany cizinců v příslušných věkových kategoriích na českých středních školách. Značná část dětí se zahraničními rodinnými kořeny, pro které není čeština mateřským jazykem, se již na našem území narodila a vstupuje do demografické statistiky jako součást celkového počtu narozených (Štyglarová a Němečková, 2016). Počet cizinců, kteří se v ČR nenarodili, avšak patří mezi přistěhované před 15. rokem věku, je marginální. Např. na pražských základních školách tvoří cizinci v průměru 5 % žáků (Kostecká et al., 2013, str. 37). Situaci výrazně nezměnil ani příliv válečných uprchlíků z Ukrajiny na jaře letošního roku. Podle aktualizovaných údajů Ministerstva vnitra ČR ke dni 13. září 2022 je u nás registrováno celkem 25 906 ukrajinských občanů ve věku 15 až 18 let, a nelze předpokládat, že všichni z nich by měli zájem nastoupit do 1. ročníku střední školy.

Graf 3 Počet narozených v ČR v letech 2000–2010

Zdroj dat: ČSÚ.

Graf 4 Počet narozených na Islandu v letech 2000–2010

Zdroj dat: Statistics Iceland.

Vývoj natality ve zkoumaném desetiletí vykazuje obdobný průběh v ČR i na Islandu. Ačkoli islandská společnost neprošla turbulentním obdobím ekonomické transformace v 90. letech, pokles počtu narozených a následný vzestup okolo přelomu tisíciletí proběhl i tam.

Z počtu narozených osob v dotčených ročnících jednoznačně vyplývá, že problémem českého školství není nedostatek míst ve středních školách celkově, ale spíše nedostatek míst ve středních školách s maturitními obory, zejm. v gymnáziích, po kterých je v současnosti nejvyšší poptávka ze strany uchazečů o studium a jejich rodičů. Gymnaziální vzdělání získává vyšší společenskou prestiž, podíl jeho absolventů se dlouhodobě zvyšuje a je voleno čím dál častěji i v případě uchazečů s nižšími studijními kompetencemi, kteří by v dřívějších desetiletích volili spíše profesně orientované obory s maturitou nebo výučním listem. Tento problém lze řešit pouze dlouhodobě důkladnou informovaností o uplatnění na trhu práce a další propagační a motivační činností ovlivňující správnou volbu střední školy. Zřizovatelé se také mohou rozhodnout vyjít vstříc společenské poptávce a navýšit kapacity žádaných středních škol nebo zřídit nové školy, což by se ovšem výrazně promítlo do výdajové stránky veřejných rozpočtů.

Studijní neúspěšnost na islandských středních školách

Studijní neúspěšnost je často zkoumána v souvislosti s terciárním vzděláváním (např. Vlk et al., 2017). V České republice má čtvrtina studentů veřejných vysokých škol (24,8%) zkušenost s neúspěšným studiem, zejména v bakalářském stupni, což znamená, že státní rozpočet financoval jejich studium zbytečně (Ptáčková, Mazouch a Fischer, 2017).

Vliv na úspěšné absolvování univerzitního studia má však již studovaná střední škola.

Souvisí s dobrou volbou oboru univerzitního studia a konkrétní vysoké školy. Následující část článku se zaměří na srovnání úspěšnosti středoškolského studia v ČR a na Islandu, která se jednoznačně odráží v podílu populace s dokončeným středoškolským (vyšším sekundárním) vzděláním.

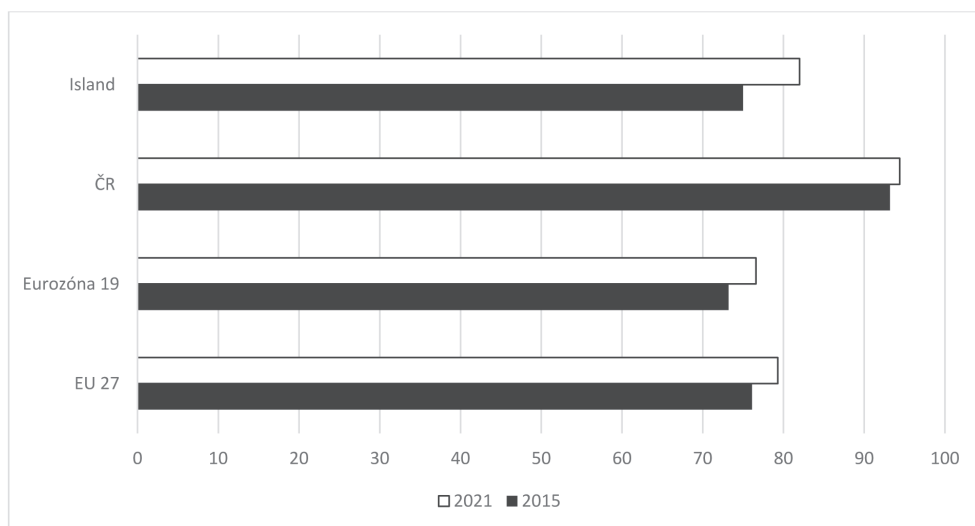
Pro vysvětlení rozdílu v níže uvedených ukazatelích, OECD používá jinou metodiku než Eurostat. OECD zachycuje pouze osoby s nejvyšším dokončeným vzděláním daného stupně, zatímco v ukazatelích Eurostatu jsou zahrnuty všechny osoby s tímto dosaženým vzděláním, včetně těch, co následně absolvovaly i vyšší stupeň vzdělání.

Tab. 6 Podíl populace ve věku 25-64 let s dokončeným středoškolským vzděláním

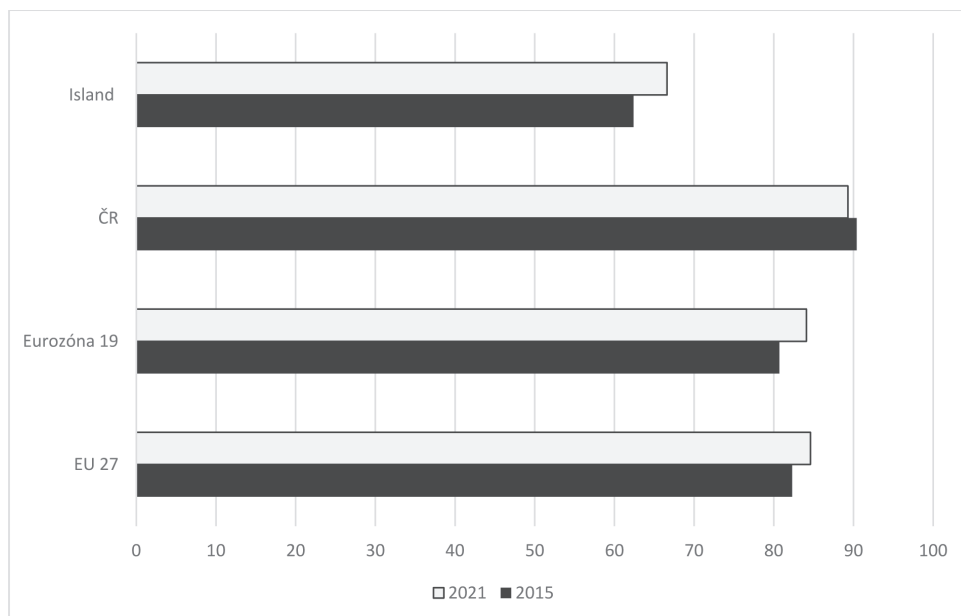
Průměr členských států OECD	41,4%
Česká rep.	69,2%
Island	35,3%

Zdroj dat: OECD, rok 2020.

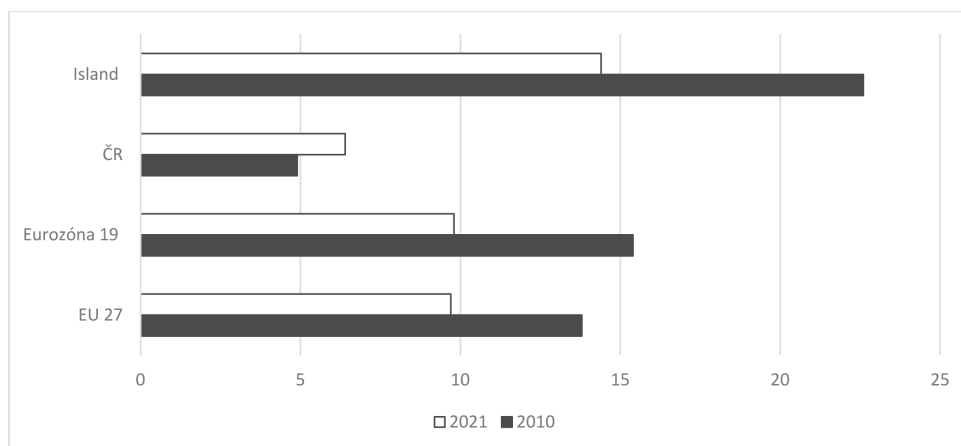
Graf 5 Podíl populace ve věku 25–64 let s dokončeným středoškolským vzděláním

Zdroj dat: EUROSTAT.

Graf 6 Podíl populace ve věku 20–24 let s dokončeným středoškolským vzděláním

Zdroj dat: EUROSTAT.

Graf 7 Studijní neúspěšnost na středních školách na Islandu a v ČR ve srovnání s EU

Zdroj dat: EUROSTAT.

Výsledky

Bylo zjištěno, že lepší zajištění financování z veřejných rozpočtů nevede k vyššímu počtu středních škol na obyvatele ani k vyšší pravděpodobnosti úspěšného dokončení středoškolského vzdělání. Mladší věkové skupiny na Islandu dokonce mají nižší podíl ukončeného středoškolského vzdělání než ty starší. To znamená, že značná část populace si vzdělání doplňuje dálkovým studiem v pozdější fázi životního a pracovního rozvoje.

Islandské školství vykazuje vysokou míru studijní neúspěšnosti na středních školách, a to nejen ve srovnání s ČR, ale i s průměrem zemí EU i zemí Eurozóny. V úvodní části článku bylo zmíněno, že Rada Evropské unie deklarovala maximální podíl 9 % populačního ročníku bez dokončeného úplného středoškolského vzdělání jako cílovou hodnotu.

Ze srovnání těchto empiricky dosažených výsledků s referenční úrovní průměrných evropských výsledků v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které Rada EU v roce 2021 stanovila jako jeden ze strategických prioritních cílů evropského významu, vyplývá, že ČR již tento cíl vytýčený na rok 2030 splňuje, zatímco Island nikoli. Srovnání nejnovějších ukazatelů za rok 2021 s dřívějšími roky však zřetelně naznačuje žádoucí trend směřující k postupnému dosažení očekávané úrovně.

Diskuse výsledků

Jaké jsou důvody výše uvedeného zjištění, které vyvrátilo stanovenou hypotézu? První odpověď nám mohou dát přírodní faktory, které ovlivňují tempo rozvoje společnosti.

Prvním důvodem nedostatečných výsledků islandského vzdělávacího systému je zcela jistě historická zkušenost izolovanosti ostrova v minulých staletích. Geografická a demografická realita Islandu představuje pro vzdělávací politiku velkou výzvu: jak zajistit odpovídající úroveň vzdělání i pro děti z odlehlých oblastí ostrova? Osídlení ostrova je dodnes značně nerovnoměrné. Dvě třetiny veškerého obyvatelstva žijí buď v hlavním městě, nebo v jeho těsném sousedství, kde je obvyklé každodenní dojíždění. Ostatní menší města na ostrově lze již označit za odlehlé oblasti. Malý počet obyvatel jednotlivých sídel a relativně velká vzdálenost mezi nimi je navíc spojená s omezenou sjízdností silnic v zimním období, trvajícím z hlediska klimatických podmínek po většinu roku. To představovalo zásadní překážku účasti na vzdělávání až donedávna, kdy si školy osvojily metody distančního vyučování prostřednictvím on-line technologií. Přetrvávajícím problémem je nerovnoměrná úroveň středních škol v hlavním městě Reykjavíku a v odlehlých oblastech, co do kvality vzdělávacího procesu měřené znalostmi a dovednostmi u absolventů i všeobecným společenským renomé těchto vzdělávacích zařízení.

Ústředním cílem islandské vzdělávací politiky je cíl tuto přírodně determinovanou překážku překonat. Možnost vzdělávání pro všechny bez ohledu na socioekonomický status, vrozené dispozice nebo zdravotní stav je nosnou ideou islandské společnosti. Dlouhou tradici má inkluzivní vzdělávání, od roku 2008 je výslovně zakotveno ve školské legislativě v zákoně o základní škole, avšak v praxi se uplatňuje mnohem déle (Óskardottir et al., 2019, str. 57). Koncept „Škola pro všechny“ se realizuje s průběžnými změnami již

od roku 1974 (Sigurðardóttir et al, 2014, str. 95). Islandská společnost je již připravená na integraci jedinců s fyzickým či mentálním znevýhodněním. Pouze nepatrné procento 0,3% žáků vyžaduje s ohledem na své postižení vzdělávání ve speciálních školách. Pro srovnání, u nás je inkluzivní vzdělávání zatím poměrně novou skutečností.

Hodnoty, které islandský vzdělávací systém považuje za základní, jsou odvozeny z historického předpokladu dosažení co nejširší gramotnosti obyvatelstva, což je v dnešní době obohaceno o další aspekty orientace v současném světě: čtenářská gramotnost, finanční gramotnost. Neodmyslitelně k Islandu patří udržitelnost, život v souladu s přírodou, výchova ke zdravému životnímu stylu, kreativité a aktivitě, respekt k demokratickým hodnotám, lidským právům a v neposlední řadě již zmíněná rovnost lidí, zajištění rovných příležitostí všem ve škole i ve společnosti (Ministry of Education, Science and Culture, 2011, str. 14).

Školská reforma, která byla na Islandu provedena zákony v roce 2008, zavedla s účinností od roku 2011 požadavek vysokoškolského magisterského vzdělání pro učitele na všech stupních islandského školství (Sigurðardóttir et al., str. 97). To dříve nebývalo běžné, na základních školách v malých obcích a v odlehlých oblastech vyučovali nekvalifikovaní učitelé, nedařilo se místa obsadit učiteli s univerzitní kvalifikací. To značí jistou nevyspělost vzdělávacího systému a nerovnováhu v kvalitativních ukazatelích jednotlivých škol. Protože v dnešní době je již magisterské vzdělání pedagogů v Evropě běžné, titul Mgr. se stal symbolem učitelské profese, nelze opomenout mezinárodní vlivy, které se projeví v tomto kroku školské reformy, i když o něm byla na Islandu vedena kontroverzní diskuse. Povinná školní docházka je na Islandu vymezena věkem od 6 do 16 let a je desetiletá. Ještě v roce 1907 činila povinná školní docházka jen 4 roky, byla postupně prodloužována na 8 let od roku 1946, 9 let od roku 1974 a 10 let od roku 1990. Každé prodloužení přineslo bouřlivou společenskou diskusi, protože mladí lidé byli žádanou pracovní silou v zemědělství a rybolovu (Ministry of Education, Science and Culture, 1998, str. 28). Zatímco v ČR odpovídá povinná školní docházka pouze základní škole, na Islandu desetiletá povinná školní docházka vede k tomu, že mladí lidé po dovršení 16 let střední školy opouštějí, aniž by aspirovali na jejich úspěšné ukončení. Současná vzdělávací politika se snaží tomuto nežádoucímu jevu zabránit.

Může se zdát, že problém s vysokou studijní neúspěšností způsobuje právě zákonné nastavení délky povinné školní docházky. Mladí lidé splní povinnou školní docházku, která mírně přesahuje základní školu, a o další vzdělání nemají zájem. Po splnění povinné školní docházky už do své střední školy přestanou chodit a jejich studium tak vstupuje do statistiky jako neúspěšné. U nás však povinná školní docházka základní školu nepřesahuje, a přesto máme převažující většinu obyvatelstva s dokončenou střední školou. Je zřejmé, že důvodem jsou společenské faktory spočívající v rozdílném hodnocení důležitosti vzdělání pro uplatnění na trhu práce.

ZÁVĚR

Stanovená hypotéza, že islandské školství generuje kvalitnější výstupy než české, nebyla potvrzena, což bylo demonstrováno na příkladu vysoké studijní neúspěšnosti na středních školách. Byly diskutovány možné příčiny tohoto jevu. Tento článek si nestanovil za cíl zhodnotit kvalitu vzdělávacího systému jako celku, ale zaměřil se pouze na jednu vybranou oblast, a tou je měření studijní neúspěšnosti. Toto kritérium bylo zvoleno s ohledem na formulovaný cíl vzdělávací politiky EU snížit podíl neúspěšně ukončených studií. Kvalita vzdělávacího systému byla tedy pro účely tohoto článku aproximována jako míra naplnění tohoto cíle.

Kvalitu škol lze ovšem interpretovat i jinak bez vazby na uvedený strategický cíl Rady EU. Kvalitnější školy se vyznačují vysokou náročností požadavků, kterou ne všichni studenti jsou schopni splnit, z důvodu svých studijních kompetencí nebo z důvodu nedostatku motivace. Z rozhovorů s respondenty na Islandu ohledně zkušeností s islandským vzdělávacím systémem však vyplývá, že toto vysvětlení není pravděpodobné. Islandské školy se nevyznačují vysokou náročností studia, přinejmenším ve srovnání s českými školami.

Současná svobodomyšlná, rovnostářská a otevřená islandská společnost nepovažuje formální vzdělání za tak důležitý předpoklad úspěchu na trhu práce, jako je to zakotveno v našem regionu střední Evropy. Faktory jako je přátelské a podporující prostředí, individuální přístup učitele a studium zaměřené na praxi s menším rozsahem formálního známkování jsou rozhodující pro úspěch dospělých studentů, kteří se vrátili do středoškolského studia po jeho dřívějším neúspěšném ukončení.

Islandský vzdělávací systém se stejně jako celá společnost vyvíjel později než v kontinentální Evropě, ještě na počátku 20. stol. nebyla ani povinná školní docházka, na ostrově fungovalo jen několik základních škol, spravovaných církví. V tomto kontextu není překvapivé, že vyšší hodnoty podílu dosaženého středoškolského vzdělání se objeví později. To se odráží např. také v pozdějším zavedení standardu vysokoškolského magisterského vzdělání pro všechny učitele. Lze očekávat, že společenská prestiž dokončeného středoškolského vzdělání se pozvolna prosadí i na Islandu a dojde k postupnému snižování vysokého podílu studijní neúspěšnosti.

SUMMARY

The article focuses on upper secondary education and its main ambition is to compare the functioning and results of this level of education in the Czech Republic and in Iceland. Based on presented statistical evidence, the Icelandic secondary school system cannot be unequivocally labelled as better than the Czech one, as it shows a high dropout rate and thus a smaller share of the population with a fulfilled educational goal, i.e. upper secondary education attainment. The article also discusses about plausible reasons in a wider societal context.

Literatura

ÁSGEIRSDÓTTIR, T. L., GYLFASSON, G. and ZOEGA, G. Iceland's Natural Experiment in Education Reform. *CESifo Working Paper*. München 2022, no. 9613.

Average wages. OECD [on-line]. [cit. 14. 10. 2022]. Dostupné z: <<https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm>>.

BJARNASON, D. Students' Voices: How Does Education in Iceland Prepare Young Disabled People for Adulthood? *Scandinavian Journal of Disability Research*. 2005, vol. 7, no. 2, p. 109–128.

BLANDAL, K., JÓNASSON, J. and TANNHÄUSER, A. Dropout in a Small Society: Is the Icelandic Case Somehow Different? In: LAMB, S., MARKUSSEN, E., TEESE, R., POLESEL, J., SANDBERG, N. *School Dropout and Completion. International Comparative Studies in Theory and Policy*. Springer Dordrecht, 2011. ISBN: 978-90-481-9763-7.

Český statistický úřad – data [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>>.

Equal Pay = rovnost odměňování [on-line]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.equalpayday.cz/equal_pay/>.

European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Country information for Iceland – Financing of inclusive education systems [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: <<https://www.european-agency.org/country-information/iceland/financing-of-inclusive-education-systems>>.

European Education Area. *European Commission* [on-line]. [cit. 14. 10. 2022]. Dostupné z: <<https://education.ec.europa.eu/study-in-europe/countries>>.

Eurostat – Upper Secondary Education [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Secondary_education_statistics>.

GULCHER, J., HELGASON, A. and STEFANSSON, K. Genetic homogeneity of Icelanders. *Nature Genetics*. 2000, vol. 26, no. 4, p. 395.

Human Development Reports. United Nations Development Programme [on-line]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <<http://hdr.undp.org/en/content/download-data>>.

Iceland, Ministry of Education, Science and Culture. *Report of the Committee on Lifelong Learning. Lifelong Learning Force for a New Century* [on-line]. May 1998. [cit. 1. 9. 2022] Dostupné z: < <https://www.stjornarradid.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/ritogskyrslur/lifelong.pdf> >.

Iceland, Ministry of Education, Science and Culture. *The Icelandic national curriculum guide for compulsory schools*. General section, 2011.

Iceland, Ministry of Education, Science and Culture. *The Education System in Iceland*. Reykjavík, 2002. ISBN 9979-882-82-4.

JÓHANESSON, I. A. and BJARNADÓTTIR, V. S. Meaningful education for returning-to-school students in a comprehensive upper secondary school in Iceland. *Critical Studies in Education*. 2016, vol. 57, no. 1, p. 70–83.

JÓHANESSON, I. A., NORDDAHL, K., ÓSKARSDÓTTIR, G., PÁLSDÓTTIR, A. and PÉTURSDÓTTIR, G. Curriculum analysis and education for sustainable development in Iceland. *Environmental Education Research*. 2011, vol.17, no. 3, p. 375–391.

KONG, A., FRIGGE M.L., THORLEIFSSON, G., STEFANSSON, H., YOUNG, A. I., ZINK, F., JONSDOTTIR, G. A., OKBAY, A., SULEM, P., MASSON, G., GUDBJARTSSON, D. F., HELGASON, A., BJORNSDOTTIR, G., THORSTEINSDOTTIR, U. and STEFANSSON, K. Selection against variants in the genome associated with educational attainment. *Proceedings of the National Academy of Sciences USA*. 2017, vol. 114, no. 5, p. 727–732.

KOSTELECKÁ, Y., KOSTELECKÝ, T., KOHNOVÁ, J., TOMÁŠOVÁ, M., POKORNÁ, K., VOJTÍŠKOVÁ, K. a ŠIMON, M. *Žáci-cizinci v základních školách. Fakta, analýzy, diagnostika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-630-7.

Ministerstvo vnitra ČR. Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: < <https://www.mvcr.cz/clanek/statistika-v-souvislosti-s-vaikou-na-ukrajine-archiv.aspx> >.

OECD Data – Adult education level [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: <<https://data.oecd.org/eduatt/adult-education-level.htm>>.

ÓSKARSDÓTTIR, E., GÍSLADÓTTIR, K. and GUDJÓNSDÓTTIR, H. Policies for inclusion in Iceland: Possibilities and Challenges. In: BEATON, M. C., HIRSHBERG, D. B., MAXWELL, G. R. and SPRATT, J. (eds.) *Including the North: A comparative study of the policies on inclusion and equity in the Circumpolar North*. Rovaniemi: Lapin Yliopisto, 2019, ISBN:978-952-337-136-1.

PTÁČKOVÁ, V., MAZOUCH, P. a FISCHER, J. Plýtvá naše společnost lidským kapitálem? In: *Conference Proceedings RELIK 2017*. Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti. ISBN 978-80-245-2238-8, str. 393–403.

RAGNARSDÓTTIR, G. and JÓHANNESSON, I. Curriculum, crisis and the work and well-being of Icelandic upper secondary school teachers. *Education Inquiry*. 2014, vol. 5, no. 1, p. 43–67.

SIGURDARDÓTTIR, A., GUDJÓNSDÓTTIR, H. and KARLSDÓTTIR, J. The development of a School for All in Iceland: Equality, Threats and Political Conditions. In: BLOSSING, U., IMSEN, G. and MOOS, L. (eds.) *The Nordic Education Model*. Dodrecht: Springer, 2014, ISBN 978-94-007-7124.

Statistics Iceland. External Migration [on-line]. [cit. 13. 9. 2022]. Dostupné z: < <https://www.statice.is/statistics/population/migration/external-migration/> >.

Statistics Iceland. Informed Society [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: <<https://statice.is/statistics/society/wages-and-income/wages/>>.

ŠTYGLEROVÁ, T. a NĚMEČKOVÁ, M. Možnosti analýzy demografického chování cizinců v ČR z běžné evidence a její výsledky. In: *Migrate a demografické výzvy. Sborník vybraných příspěvků z XLVI. konference České demografické společnosti*. VŠE, Praha, 2016, ISBN 978-80-245-2183-1, str. 19–30.

Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení (2021–2030) (2021/C 66/01) ze dne 26. 2. 2021.

VLK, A., DRBOHLAV, J., FLIEGL, T., HULÍK, V., STIBUREK, Š. a ŠVEC, V. *Studijní neúspěšnost na vysokých školách. Teoretická východiska, empirické poznatky a doporučení*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2017, 153 s. ISBN: 978-80-7419-248-7.

Právní předpisy

ČR – zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů [on-line]. [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> >.

Island – zákon č. 92/2008 Sb., o vyšším středním vzdělání, Upper Secondary Education Act [on-line]. [cit. 10. 11. 2021]. Dostupné z: <<https://www.government.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/law-and-regulations/Upper-Secondary-Education-Act-No.-92-2008.pdf>>.

	STUDIJNÍ NEÚSPĚŠNOST NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH – KOMPARACE VÝLEDKŮ ČESKÉ A ISLANDSKÉ VZDĚLÁVACÍ POLITIKY	SANDRA BROŽOVÁ	39
--	--	-----------------------	-----------

Kontakt

Ing. Sandra Brožová
 Katedra demografie
 Fakulta informatiky a statistiky
 Vysoká škola ekonomická v Praze
 nám. W. Churchilla 4, Praha 3
 xbros00@vse.cz